

מתורתו של צדיק אבייר יעקב

משנתו של מרן רבי יעקב אביחצירא זי"ע | על דרך הפשט
לקט דרושים ומאמרים, כביאור פשט מצוות התורה וענייני עבודת השי"ת
שנלקטו מכל ספריו הק'

בס"ד, פר' תוריע - מצורע תשפ"ו

בית יעקב

קדושת השבת שורה לפי העבודה בימי החול

וצוה הכהן ולקח למטהר שתי צפרים חיות טהרות ועץ ארז ושני תולעת ואזב. וצוה הכהן ושחט את הצפור האחת אל כלי חרש על מים חיים (יד ד-ה).

אפשר לומר על שתי צפרים דאחת נשחטת ואחת נשארת חיה על הדרך הזה של שבת שאנו עסוקין בה. על פי מה שכתב רבנו זלה"ה (שער המצוות פרשת בהר), וכתבנו בכמה מקומות, דשמירת יום השבת תלויה בשמירת ששת ימי המעשה. דצריך האדם לזהר בששת ימי המעשה מכל חטא, ויהיה מתפלל כראוי ועוסק בתורה ומתדבק במצוות ובמעשים טובים, דבענין זה שורה עליו קדשת שבת, ויוכל לקבל תוספת שבת. ואם חס ושלום בששת הימים מתהלך בדרך לא טוב, וביום השבת גזר לשמרו כראוי, שוא שקד שומר, דכל מה ששמר בשבת הרי הוא חוזר ומבטלו למפרע בששת ימי המעשה, דעקר שמירת שבת תלויה בשמירת ששת הימים. ועל זה כתבנו כמה פעמים דלזה כונו רבותינו זכרונם לברכה שאמרו (ע"ז א) מי שטרח בערב שבת יאכל בשבת, דכל שישת ימים קרויים 'ערב שבת', ומי שטרח בהם בתורה ותשובה ומעשים טובים יאכל בשבת, דהינו יזכה לקבל קדשת תוספת שבת, שהיא האכילה הרוחנית האמתית, ומי שלא טרח בששת ימים אין לו מה יאכל בשבת, דאין מקום כדי שתשרה עליו קדשת שבת:

מצות 'זכור' הוא בימות החול

ועל זה אמרה תורה (שמות כח) 'זכור את יום השבת לקדשו', דמלת 'זכור' לכאורה לא שייכא כי אם בדרך שהוא רחוק, צריך האדם שיזכרהו ולא ישכחהו, אבל דבר שהוא קרוב ומצוי תמיד מה זכירה שנין בו, הרי אין שכחה שייכא בו כלל, דמיום שנברא העולם ששת ימים חל יום השביעי שבת, אם כן אמאי קאמר 'זכור' הרי מזכר ועומד תמיד. בשלמא מלת 'שמור' שנאמרה בדרבות אחרונות ניקח ואתי שפיר, דצריך שישמרהו כראוי, שלא יבוא לחלול בדרך גדול או קטן. אלא הפונה היא לא על גופו של היום הוא מדבר, דבגופו לא שנין לומר כי אם 'שמור' כאמור, אמנם הוא מדבר על ששת ימי המעשה, שבכל יום ויום מהם צריך לזכר יום השבת ולתת אותו בין עיניו, שיעשה בכל יום ויום מעשים טובים כדי שזכה תחול עליו קדשת שבת, וכאלו אמר 'זכור את השבת בחל', דהשבת תלוי בשמירת ימי המעשה. והטעם דבכל ששת ימי המעשה אנו מבררים הניצוצות כידוע, ומה שאנו מבררים בחל גמר תקונו הוא השבת, ומי שלא ברר בחל לא יש לו מה יאכל בשבת, ומשום הכי צריך זכירת שבת בכל יום ויום מששת ימי המעשה:

טעם אמירת 'היום יום פלוני בשבת'

ומשום הכי צריך לומר על שיר הדוכן 'היום יום פלוני בשבת' בכל יום ויום מששת ימי המעשה, כדי לכלל החל בשבת, ויזכה לקנות תוספת קדשת שבת. והכל תלוי במעשים טובים שיעשה בששת ימי המעשה, דלזה נקראים 'ששת ימי המעשה' כמשמענו, שיעשה בהם מעשים טובים, דבזה תחול עליו קדשת שבת: (הלבן)

יראת יעקב

פגם התורה בלשון הרע - ותקונו בלמודה

תורתו של המצרע - הוא המוציא שם רע, כנגד חמשי תורה שפגם בהם, ולכן מעתה ירדף ודיפה אחר ודיפה לזכות ללמודם כראוי, כדי לתקן את המעוות. וכנגד מה שקלקל, תהיה תקנתו על ידי שיהיה אפן למודו בדבקות גמורה בתורה, שתהיה תורתו אמונתו, ולא יהיה לו כל עסק אחר מבלעדיה, ויקבל עליו על תורה בקבלה גמורה מעתה ועד עולם, עד שתקרא תורתו על שמו - 'תורת המצרע', ותורה דילה היא.

חובת הכהן ללמד את השב דרכי תשובה

'ביום טהרתו' - זהו הזמן לקבל על עצמו קבלה זו, כדי להטהר מטמאת חטאו לגמרי, בזכות ובכח למוד התורה. ויצא הכהן - כדי לפרש לחוטא את דרכי תשובתו, ולטהרו מטמאתו בלמוד התורה. עוד יש לרמוז, כי אותיות התבות 'ביום טהרתו' הן גם אותיות 'תורה טובים', ומעוט רבים שנים, כנגד שתי התורות, תורה שבכתב ותורה שבעל פה, אשר שתייהן נקראו 'טוב', כלשון הפסוק (משלי ד, ב) 'כי לקח טוב נתתי לכם'.

רמו חמשת החומשים

ועוד, כי 'תורה טובים' הם שלושה, 'תורה' אחד, ו'טובים' עוד שנים, ואחר כך תבת 'תורת' היא עוד אחד, הרי ארבעה, וזאת גם היא שמה של התורה, ככתוב (במדבר יט יד) 'זאת התורה', הרי כאן חמש, כנגד חמשה חמשי תורה כנזכר.

רפואת לשון הרע - בדברי תורה

דברים אלו, כבר רמזו רבי נתחומא זכרוננו לברכה במדרשו (מצורע ב) וזה לשונו: "עסק בתורה בלשונו זכה לחיים, שהתורה עץ חיים, שנאמר (משלי ג יח) 'עץ חיים היא למחזיקים בה', והוא רפואתו של לשון הרע שנאמר (משלי טו ד) 'מרפא לשון עץ חיים וסלף בה שבר ברוח', ואם עסק אדם בלשון הרע מתחייב בנפשו למות".

זאת תהיה תורת המצרע ביום טהרתו והובא אל הכהן. ויצא הכהן אל מחוץ למחנה וראה הכהן והנה נרפא נגע הצרע מן הצרוע (יד ב-א).

לשון הרע חמור - ונראה לבני אדם קל

חכמינו זכרונם לברכה החמירו מאד בחטא לשון הרע. ואף כי לאדם הפשוט עון זה אינו נראה חמור כלל, אך האמת היא, שחמרת חטא הלשון עצומה יותר מהרבה עברות. לכן יזהר כל אדם שלא יבוא לידי חטא הלשון, ואם חלילה חטא, מיד ישוב בתשובה, ויתקן פיו ולשונו מעין המשובה.

המספר לשון הרע פוגם בחמשת חומשי תורה

רבנו דוד עטר ר' ראשנו זע"א (פתח האוהל), מביא על ענין זה את דברי רבותינו זכרונם לברכה, שאמרו במדרש דבר גורא על חמרתו העצומה של לשון הרע, וזה לשונם (ויקרא רבה טו): "אמר רבי יהושע בן לוי, חמש תורות כתובות במצרע, (ויקרא יג נט) 'זאת תורת נגע צרעת', (ויקרא יד ב) 'זאת תהיה תורת המצרע', (ויקרא יד לב) 'זאת תורת אשר בו נגע צרעת', (ויקרא יד נד) 'זאת התורה לכל נגע הצרעת', (ויקרא יד נו) 'זאת תורת הצרעת'. זאת תהיה תורת המצרע - המוציא שם רע, ללמדך שכל האומר לשון הרע עובר על חמשה חמשי תורה, לפיכך משה מזהיר את ישראל: זאת תהיה תורת המצרע".

תקון הפגם על ידי שתהיה תורתו אמונתו

אם כן, מכיון שהעובר על לשון הרע נחשב כעובר על כל התורה, בודאי צריכה להיות גם תשובתו מעין משותפתו, וגדול פח למוד התורה כדי לכפר על חטא לשון הרע, ובלבד שיהיה הלמוד בכח ואון, ביתר שאת וביתר עז. על כך אומרת התורה: 'זאת תהיה תורת המצרע' - כך יהיה למוד

באור יעקב

וככם בגדיו ורחץ במים וטהר

והלכו להם מן המקום.

בינתיים, הלכו גם אל רבנו וספרו לו את כל הענין, אודות השכנה שעמדה וכבסה, ולפתע פתאום נשתתה ל"ע, ולכן לקחו אותה לקבר הצדקת ללה סוליקה. נענה רבנו ואמר להם: תדעו לכם, שכל מה שקרה לה, הוא בגלל שהיא קללה אותי וגדפה אותי בשעה שהיא כבסה את הבגדים שלי. אני כשלעצמי לא בקשתי ממנה שתכבס את בגדי, והיא מצדה יכלה לומר לבעלת הבית שנתנה לה לכבס, שהיא לא מוכנה לכבס את בגדי, אבל לא לקלל אותי.

הבינו כלם כי כל מה שארע הוא בעבור שזלזלה ביותר בכבוד רבנו. בקשו כלם מרבנו שימחל לה ויבקש אף הוא את רפואתה, שתתרפא ותחזור לכמות שהיתה. נענה רבנו לבקשתם, ואז אמר להם: "ועתה, לכו נא לקברה של ללה הצדקת, ושם תמצאו את השכנה כשהיא בריאה כאחד האדם".

השכנות הלכו לשם ואכן מצאו אותה בריאה, כשהיא ישנה על הארץ. הן העירו אותה, ואז היא נבהלה מאוד למצא את עצמה שוכבת בחדר בו קבורה ללה סוליקה הצדקת. היא צעקה על השכנות: "מדוע הבאתן אותי לכאן?" והן אמרו לה: "הביטי נא על הבגדים שלך, כיצד קרעת אותם לגזרים. והאם שכחת את כל השגעונות שעשית?" ואז הוסיפו ואמרו לה: "תדעי לה, שכל מה שקרה לך זה עבור מה שעשית עם בגדו של רבנו 'אביר יעקב'.

אז נזכרה האשה מה עשתה לרבנו, ומיד התחרטה חרטה גמורה, והגיעה אל רבנו כשספין נתונה בפיה, ואמרה לרבנו: "מוכנה אני שתשחט אותי על מה שעשיתי לך עם בגדיך". ואולם, רבנו יעקב מחל לה על כל מה שעשתה, אבל הזהיר אותה כי מהיום ואילך תזהר מאוד לכבד תלמידי חכמים ככל יכלתה.

כאשר בקר פעם רבנו "אביר יעקב" בעיר פאס שבמרוקו, קבע את אכסניתו בביתו של יהודי ירא ה'. לאחר כמה שעות, החליף את בגדיו, כשהוא מבקש שייכבסו לו את הבגדים שפשט זה עתה. נטלה בעלת הבית בשמחה את בגדי רבנו לכבסם, אבל כיון שהיתה עסוקה מאוד בצרכי הסעודה של רבנו, מצאה בדיוק את השכנה שלה כשהיא עוסקת כעת בכבוס בגדים. משך, נתנה לה גם את בגדי רבנו שהיא תכבס אותם.

האשה השכנה קבלה את הבגדים לכבס, והנה כאשר תפסה בחלוק העליון של רבנו מצאה בו כנה. שכן כידוע, רבנו היה נוסע תמיד על חמור, ובשל כך לפעמים היו עולין כנים מן החמור על בגדי רבנו. משראתה האשה את הכנה נגעלה מאוד, ובכעסה הגדול זרקה מידיה את הבגד של הרב על הארץ בבזיון גדול, ואף קללה את רבנו בכל מיני קללות וגדופין.

ואולם, באותו רגע בו השליכה מידיה את בגדו של הרב, נכנסה בה רוח שטות, ואז החלה לזרק את כל מה שהיא החזיקה ביד, אם זה כלים ואם זה בגדים ואם זה חפצים יקרי ערך. ולא עוד, היתה הולכת וצועקת וקורעת את בגדיה מבלי לדעת כלל מה היא עושה, שכן את הכל עשתה בהיותה בתוך התקפת שגעונה.

משראו השכנים כדבר הזה, לא זעו את הסבה לכך. מה זאת ארע לה לשכנה שעד לפני שעה קלה התנהגה כאחד האדם, ולפתע השתגעה כך. מיד לקחו אותה לקברה של הצדקת ללה סוליקה, שכן כך היו הכל נוהגים באותם מקומות, ללכת אל קברה לבקש שם, כי היא נהרעה על קדושי ה', וכל מי שהיה לו איזה צער או חלי היה הולך אל קברה להתפלל ולבקש והיה נרפא. הכניסו אותה השכנות לקברה של הצדקת שהיה בתוך חדר, ובקשו את רפואתה בזכות הצדקת השוכבת כאן, סגרו עליה את הדלת

קדושת יעקב

עיקר תקנת המצורע שיהיה שומר שבת כהלכתו

עוד עד הדיקנא דארץ אנפין, נמצא מה שפגם המצורע בזעיר אנפין, הכל נתקן ביום השבת שעולה זעיר אנפין עד מקום אבא וארץ אנפין. וכיון שיהיה האדם הזה שומר שבת כהלכתו, בודאי יהיה חלקו עם חלק יראי השם וחושבי שמו שגורמים על ידי תפלתם עלית זעיר אנפין, לכן יזהר הרבה בשמירת השבת:

עיקר הטהרה היא שמירת שבת

זה נרמז במה שאמר הכתוב כאן **זאת תהיה תורת המצורע ביום טהרתו, ביום טהרתו והובא** עם כללות שלשה תבות והכולל גימטריא 'שבת', לרמז דעקר תקון האדם הזה הוא ביום שיש בו טהרה גמורה, והוא יום השבת שצריך האדם להיות זהיר בשמירתו לשמרו כהלכתו כראוי. עוד, מלת 'טהרה' במלוי ט"ת ה"א ר"ש ה"א סופי תבות גימטריא 'שבת', לרמז דעקר הטהרה היא שמירת שבת, דבזה תהיה התשובה מעין המשובה, דבחטאו מנע אור אבא, והיום יהיה הוא מכלל יראי ה' הגורמים גלוי אור אבא. **והובא אל הכהן, הכהן** גימטריא 'סוד' כמו שאמרנו לעיל, והוא יסוד אבא המתגלה ביום זה בזעיר אנפין גלוי גמור: (מחשוף הלבן)

זאת תהיה תורת המצורע ביום טהרתו והובא אל הכהן (יד ב)

עוד אפשר לרמז בפסוק הזה **זאת תהיה תורת המצורע**, דמעקר תקנת המצורע הוא שיהיה שומר שבת כהלכתו, וזה תקון גדול. והטעם, משום דפגם המצורע היה באבא כמו שכתבנו, שגם להסתלק אור אבא מתוך זעיר אנפין ויצאו אחורי זעיר אנפין השלישה נגעים הנזכרים במקום פרוציפי לאה ורחל ונתמעטו כמו שאמרנו. ויום השבת הוא באבא, כמו שנגמור (שממת לא יד) ושמרתם את השבת כי קדש הוא לכם, ומלת 'קדש' היא באבא כידוע. ולכן צריך המצורע הזה שבא לתקן עצמו וישתדל לתקן ממש במה שפגם, ויום השבת שמתגלה בו אבא בשלמות יותר מכל ימים טובים, וישתדל המצורע הזה לשמרו כראוי:

'שבת' התיקון הגדול מכל התיקונים

והוא תקון גדול מכל התיקונים, משום דזעיר אנפין דבו היה עקר הפגם, ביום השבת מתעלה עליו גדול מה שאינו מתעלה בימים טובים, דבתפלת מוסף משתנה זעיר אנפין עם אבא שנה בשנה מראש ועד סוף קומתו כקומתו, ובתפלת המנחה עולה זעיר אנפין